

Padomju bērņības reprezentācija Latvijas muzejos: pirmie pētījuma rezultāti

Dr.paed. **Iveta Ķestere**, Latvijas Universitātes Pedagoģijas,
psiholoģijas un mākslas fakultātes profesore;
Arnis Strazdiņš, Latvijas Universitātes Pedagoģijas
Zinātniskā institūta zinātniskais asistents

**Kāda bija bērnība padomju
totalitārisma laikā un kā par to
esam gatavi runāt šobrīd?**

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

UNIVERSITY OF LATVIA

Publiskā vēsture un Muzejs

Publiskā vēsture (*public history*) – vēsture, kas formas (bet, ne satura un interpretācijas) ziņā speciāli pielāgota plašai publikai;

- Publiskās vēstures pieeja ir komunikācijas veids, kas paredz akadēmiskajā pētniecībā iegūtus rezultātus pasniegt sabiedrībai plaši saprotamā valodā;

Skat. *Jill Liddington, Thomas Cauvin*

Muzejs - viena no publiskās vēstures institūcijām, kas nodrošina komunikāciju starp akadēmiskās pētniecības sfēru un sabiedrību;

Pētījuma mērķis ir apzināt, kā un kādiem līdzekļiem padomju bērnība tiek reprezentēta Latvijas muzejos - kāds ir Latvijas muzeju piedāvātais naratīvs par bērnību diktatūrā un kā tas tiek izstāstīts Latvijas publikai (ar ekspozīcijas un izstāžu palīdzību)?

Pētījuma rezultāti tiks iekļauti Eiropas izglītības vēsturnieku projektā “Pagātnes eksponēšana: izglītības publiskā vēsture/*Exhibiting the Past: Public Histories of Education*”

Ar padomju bērnības reprezentāciju šī pētījuma ietvaros tiek saprasts ikviens muzeja priekšmets (fiziski priekšmeti, dokumenti, iespieddarbi, audiovizuālās liecības), kas atrodas muzeja pastāvīgajā ekspozīcijā vai izstādē, kas notikusi pēdējo piecu gadu laikā, un ataino bērna dzīvi padomju režīma apstākļos;

Ar jēdzienu bērnība tiek saprasts cilvēka dzīves posms līdz pilngadības (18 gadu vecuma) sasniegšanai;

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

UNIVERSITY OF LATVIA

Pētījuma metodoloģija

Elektroniska anketa **100 Latvijas muzejiem** (apkopotas **37 muzeju** sniegtās atbildes);

Muzejiem tika uzdoti **6 jaukta tipa jautājumi**;

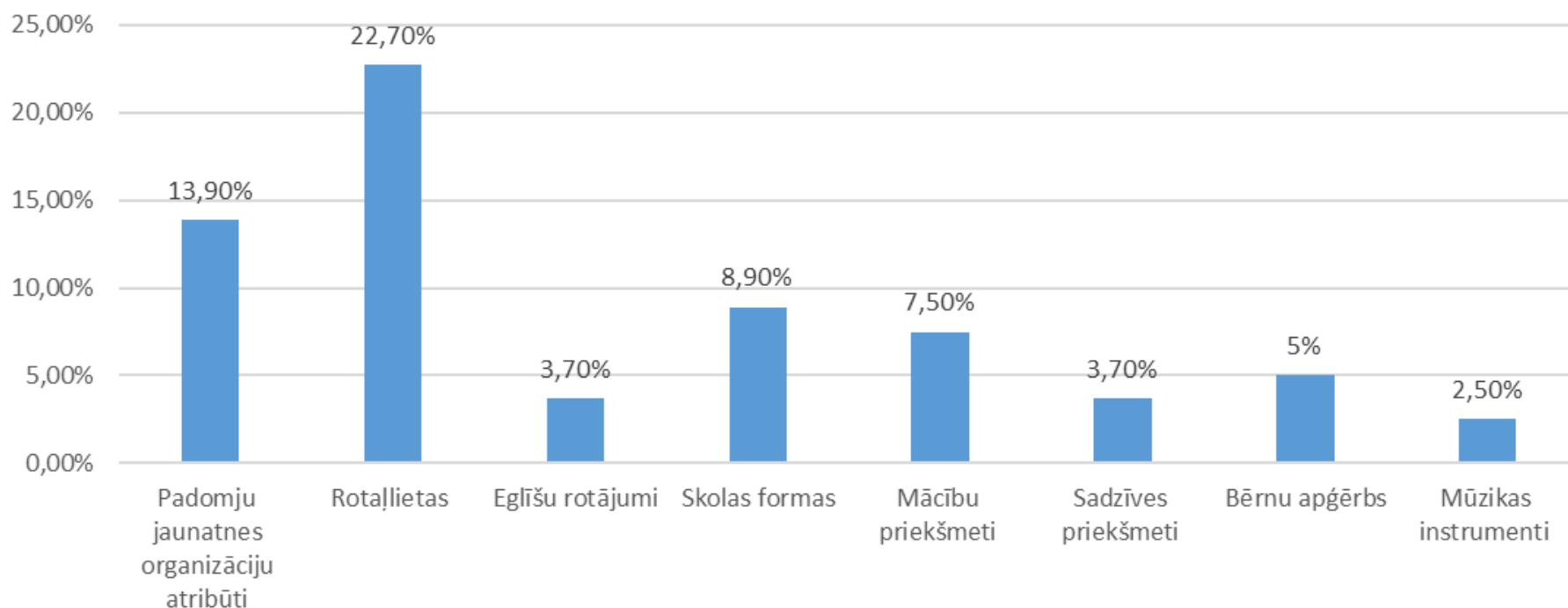
Anketas **mērķis**- noskaidrot – vai Latvijas muzejos (ar ekspozīcijas un izstāžu palīdzību) tiek skarts jautājums par bērniņu padomju laikā un kā muzejs interpretē savu vēstījumu;

Anketas jautājumi

1. Lūdzu norādiet, kurā Latvijas reģionā muzejs atrodas?
(Rīga un Pierīga, Vidzeme, Latgale, Kurzeme, Zemgale);
2. Lūdzu norādiet, kāds ir vidējais muzeja apmeklētāju skaits pēdējo piecu gadu laikā?
3. Vai Jūsu muzeja pastāvīgajā ekspozīcijā vai izstādēs ir atainota padomju bērnība? Ja atbilde ir negatīva, lūdzu nosauciet galvenos iemeslus, kādēļ tā.
4. Lūdzu nosauciet 3 –5 būtiskākos priekšmetus, kas reprezentē padomju bērnību Jūsu muzeja pastāvīgajā ekspozīcijā vai izstādēs?
5. Lūdzu norādiet, kādus padomju bērnības aspektus atklāj Jūsu muzeja pastāvīgā ekspozīcija vai izstāde. (Emocijas. Kādas?; Vērtības. Kādas?; Simboli un rituāli. Kādi?)
6. Kuri akcenti Jums personīgi šķiet svarīgākie, stāstot par padomju bērnību Jūsu muzeja ekspozīcijā?

Lūdzu nosauciet 3-5 būtiskākos priekšmetus, kas reprezentē padomju bērnu jūsu muzeja pastāvīgajā ekspozīcijā vai izstādēs?

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

UNIVERSITY OF LATVIA

Secinājumi (I)

- Padomju bērnība Latvijas muzejos tiek reprezentēta salīdzinoši maz, kas izskaidrojams ar to, ka visi muzeji nav gatavi uzņemties atbildību par neviennozīmīgi vērtējamā padomju laika, tostarp, padomju bērnības izvērtējumu;
- Muzeju piedāvātā priekšmetu izlase ļauj secināt, ka lietisko priekšmetu veidotais naratīvs iezīmē divas bērnības dimensijas: privāto un publisko, bet ar izteiktu uzsvaru uz publisko dimensiju;
- Muzeju mērķauditorija ir daudzveidīga. Balansa meklējumi starp jaunās paaudzes izglītošanu un „nostalgijas atmodināšanu” pieaugušajiem;

Secinājumi (II)

- Muzeju piedāvātajos izstāžu izklāstos uzkrītoši iztrūkst nacionālās un sociālās perspektīvas, kas, acīmredzot, ir vissensitīvākās, un muzeji no tām izvairās;
- Kopumā Latvijas muzeju piedāvātais stāsts atklāj padomju bērnības pretrunīgumu, taču katra atsevišķa muzeja ekspozīcija veido samērā vienpusīgu bērnības naratīvu. No muzeju naratīva ir izslēgta virkne jautājumu, kas bērnības stāstu „apzog”, vienkāršo un padara klišejisku – „trauma” *versus* „laimīga bērnība.” Starp šīm galējībām trūkst „pelēkās zonas”, kas rosinātu pētīta tālāk un meklēt atbildi uz jautājumu – kas gan notika patiesībā? (*Leopold Van Ranke*)

Paldies par uzmanību

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

UNIVERSITY OF LATVIA